

Baku-Belém-Business as Usual Budoucnost

Globální klimatické konference jako cesta zvyšujících se ambic, snižujících se emisí a rostoucích klimatických financí?

Ambice. Finance. Politická vůle.

Ingredienci, nutných pro dosažení třech cílů Pařížské dohody, se nedostává – konkrétně v oblasti adaptace na změnu klimatu, snížení emisí skleníkových plynů pro udržení oteplení průměrné globální teploty pod bezpečnou hranici 1,5°C, případně 2°C, a sladění finančních toků s nízkoemisním rozvojem odolným vůči změně klimatu.

Klíčovými milníky jsou proto na sebe navazující globální klimatické konference COP29 v Baku, Ázerbájdžánu (2024) a COP30 v brazilském městě Belém (2025).

Proč? Přes 190 států se sejde, aby řešily:

- **Finance**, jakožto klíčový faktor pro realizaci opatření v oblasti snižování emisí a adaptace na změnu klimatu. Konkrétně je tématem COP29 **nový cíl pro financování klimatických opatření (NCQG)**, tzn. částka, kterou budou zejména rozvinuté státy dlouhodobě mobilizovat pro klimaticky zranitelnější rozvojové státy.
- **Ambice** – prostřednictvím tzv. **vnitrostátně stanovených závazků (NDCs)** státy již potřetí v rámci pětiletých cyklů stanovených Pařížskou dohodou představí své klimatické plány. Od Brazílie se očekává, že vyvine tlak na vlády, aby do 9 měsíců před konferencí COP30 vytvořily ambiciózní NDCs. Tedy takové, které povedou ke snížení rozdílu mezi současnými emisně náročnými rozvojovými plány ekonomik a vědecky doporučenými emisními hodnotami, v rámci kterých bude změna klimatu do jisté míry zvládnutelná a které jsou v souladu s Pařížskou dohodou. **Implementace současných plánů zahrnující mezinárodní finanční spolupráci by snížila očekávané emise do roku 2030 jen o 10 %, (v porovnání s 2019), což by vedlo k oteplení až o 2,6 °C do konce století.** (Zdroj: [Emissions Gap Report 2024](#))

Mezinárodní spolupráce je klíčová – bez vnější finanční či technologické podpory při implementaci NDCs by dle UNFCCC mohly být emise v roce 2030 dokonce vyšší než v roce 2019. (Zdroj: [NDC Synthesis Report](#))

Celkové emise, emise na osobu a historické emise vybraných států a regionů

	Celkové emise skleníkových plynů v roce 2023	Změna celkových emisí skleníkových plynů za období 2022-2024	Emise skleníkových plynů na hlavu v roce 2023	Historické emise CO ₂ , 1850-2022
	MtCO _{2e} (% z celku)	%	tCO _{2e} /hlavu	GtCO ₂ (% z celku)
Čína	16 000 (30)	+5,2	11	300 (12)
Spojené státy americké	5 970 (11)	-1,4	18	527 (20)
Indie	4 140 (8)	+6,1	2,9	83 (3)
Evropská unie (27 států)	3 230 (6)	-7,5	7,3	301 (12)
Ruská federace	2 660 (5)	+2	19	180 (7)
Brazílie	1 300 (2)	+0,1	6,0	119 (5)
Africká unie (55 států)	3 190 (6)	+0,7	2,2	174 (7)
Nejméně rozvinuté státy (47 států)	1 730 (3)	+1,2	1,5	115 (4)
Státy G20 (mimo států Africké unie)	40 900 (77)	+1,8	8,3	1 990 (77)

Klíčová fakta: od historických emisí po současný trend

- **Emise skleníkových plynů rostou:** Celosvětové emise skleníkových plynů dosáhly v roce 2023 nového rekordu, a sice 57,1 GtCO_{2e}, což představuje nárůst o 1,3 % oproti roku 2022.
- **Největší ekonomiky světa hrají prim:** Emise skleníkových plynů ve státech G20 (bez států Africké unie) se v roce 2023 zvýšily a tvořily 77 % celosvětových emisí.
- **Nerovnosti přetrvávají:** Šest největších producentů emisí skleníkových plynů se na celosvětových emisích skleníkových plynů podílelo 63 %. Naproti tomu emise 47 nejméně rozvinutých států představuje pouze 3 % globálních emisí.
- **Historické emise nelze ignorovat:** Přetrvávají značné rozdíly mezi tím, jaké objemy emisí produkují hlavní znečišťovatelé, a to v kontextu současných průměrných emisí na osobu i historických emisí CO₂. Zatímco světový průměr je 6,6 tCO_{2e}/osobu, průměr obyvatelstva USA nebo Ruska je 3x vyšší. (Zdroj: [Emissions Gap Report 2024](#))

Checklist: Jak na robustní NDC?

- Obsahuje klimatický plán výslovný závazek ukončit těžbu fosilních paliv a podporovat spravedlivou hospodářskou transformaci?
- Stanovuje cíl snížit emise skleníkových plynů tak, aby nedošlo k překročení oteplení o 1,5 °C?
- Zahrnuje NDC celohospodářské a specifické cíle pro jednotlivá odvětví?
- Zahrnuje důraznější opatření na ochranu zranitelných skupin před dopady změny klimatu?
- Je plán v souladu s celosvětovým cílem ztrojnásobit kapacitu obnovitelných zdrojů energie a zdvojnásobit zvýšení energetické účinnosti o roku 2030 (v porovnání s rokem 2022)?
- Je plán transparentní, podrobný a bez zavádějících metrik?
- Mají cíle oporu ve vládní politice a institucích?
- Zavázala se vláda k výraznému navýšení financování opatření v oblasti klimatu?
- Zahrnuje plán opatření na ochranu a obnovu ekosystémů?
- Zahrnuje problematiku potravinových systémů, včetně důrazu na přenastavení škodlivých dotací a podpory udržitelného zemědělství?

Zdroje: 350.org + [UNFCCC](https://unfccc.org)

Od „business as usual“ a ceně za nečinnost k nutným bilionům

→ **Investiční potřeby spojené s ochranou klimatu jsou vysoké, avšak představují stále jen zlomek nákladů spojených s dopady změny klimatu v případě nárůstu globální teploty výrazně nad 1,5 °C do konce století.**

→ Odhadované ztráty podle Climate Policy Initiative vycházejí z přímých ekonomických dopadů zvýšených škod způsobených počasím a z dalších nepojistitelných škod, dále ze zvýšených výrobních nákladů, ztrát produktivity a nákladů na zdravotní péči. Nezahrnují těžce vyčíslitelné ztráty způsobené uvízlými aktivy, degradací biologické rozmanitosti nebo zvýšenými konflikty a migrací lidí.

Znárodně odhady ztrát jsou tedy velmi konzervativní, nezahrnují vliv investic do ochrany klimatu po roce 2050 a současně jsou vyjádřeny v hodnotách USD z roku 2022.

→ **Je pozitivní, že celosvětové finanční toky v oblasti klimatu v letech 2021-2022 vzrostly o 63 % ve srovnání s lety 2019-2020 a dosáhly průměrné roční výše \$1,3 bilionu.** Nově se nejvíce investovalo do udržitelné dopravy, nízkoeemisních energetických systémů, do budov a infrastruktury.

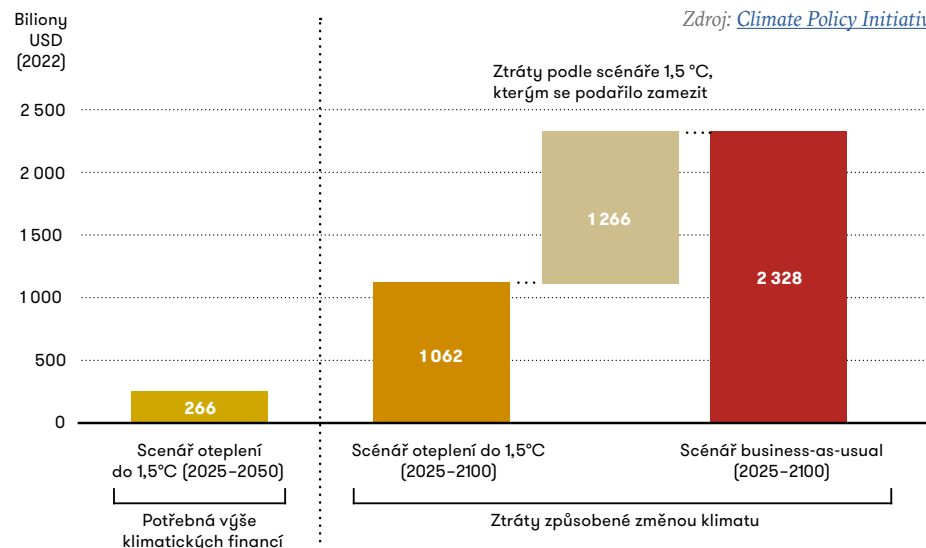
→ **Je problematické, že se investovalo především v zemích východní Asie, Evropské unie a v severní Americe.** Do zbývajících regionů směřovalo jen 25 % celosvětových klimatických financí. Do rozvojových a zároveň klimaticky nejzranitelnějších států s výjimkou Číny jich směřovalo jen 15 %.

→ **Jedním ze systémových řešení je proto přijetí nového finančního závazku na COP29.** Rozvinuté státy by jeho prostřednictvím měly systematicky a dlouhodobě mobilizovat předvídatelné konkrétní částky klimatických financí (v řádech bilionů \$) pro potřeby rozvojových států, a to ne v podobě neudržitelných půjček, ale zejména grantů.

→ Nový závazek má nahradit slib rozvinutých států z roku 2009, kdy bylo rozvojovým státům přislíbeno mobilizovat \$100 mld. ročně. Tento slib se však z dlouhodobého hlediska nepodařilo naplnit, respektive byl naplněn jen v roce 2022 (data pro roky 2023 a 2024 nejsou dostupná).

Kumulativní potřeby financování v oblasti klimatu v porovnání se ztrátami podle scénáře 1,5°C a scénáře „business as usual“

Zdroj: [Climate Policy Initiative](https://climatepolicyinitiative.org)

Zpracovala Romana Jungwirth Březovská
(romana.brezovska@amo.cz).

Grafická úprava Adéla Turková
a Jaroslav Kopřiva.

